

FISKERIKONTROLL

Målet med EU:s fiskerikontrollsystem är att se till att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken följs. Det är allmänt erkänt att ett effektivt kontrollsystem är en förutsättning för en framgångsrik fiskeripolitik. Fiskerikontroll hör till medlemsstaternas ansvarsområde. De ansvarar för att kontrollera sitt fiske och verksamhet som har anknytning till fisket, medan kommissionen kontrollerar hur medlemsstaterna fullgör sina skyldigheter.

RÄTTSLIG GRUND

- Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artiklarna 3–4, 38–44 och 218
- [Förordning \(EU\) nr 1380/2013](#) av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken (grundförordningen)
- [Förordning \(EU\) 2023/2842](#) av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll (kontrollförordningen)
- Europaparlamentets och rådets [förordning \(EU\) 2017/2403](#) av den 12 december 2017 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1006/2008 (förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor).
- [Förordning \(EG\) nr 1005/2008](#) av den 29 september 2008 om upprättande av ett gemenskapssystem för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU-förordningen).
- [Förordning \(EU\) 2019/473](#) av den 19 mars 2019 om Europeiska fiskerikontrollbyrån

MÅL

Det övergripande målet för EU:s fiskerikontrollsystem är att se till att reglerna i den gemensamma fiskeripolitiken följs. Även om kontrollsystemet utformades för att stödja den gemensamma fiskeripolitiken – vars huvudinriktning är en av EU:s få exklusiva befogenheter – så var systemet från början tänkt att vara en nationell befogenhet. Medlemsstaterna är därmed ansvariga för att kontrollera sitt fiske och verksamheter som är knutna till fisket i syfte att se till att aktörerna följer den nationella lagstiftningen i varje produktionsled. De ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att sådan verksamhet som regleras av den gemensamma fiskeripolitiken kontrolleras och inspekteras samt se till att reglerna följs, vilket bland annat innebär att fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Kommissionens uppgift är att övervaka och utvärdera hur medlemsstaterna tillämpar kontrollreglerna.

BAKGRUND

EU:s system för fiskerikontroll inleddes som en del av arbetet med att upprätta den gemensamma fiskeripolitiken, och en första förordning antogs 1982. Systemet ändrades flera gånger och genomgick en fullständig översyn i och med antagandet av [förordning \(EG\) nr 1224/2009](#), som trädde i kraft den 1 januari 2010 och blev kärnan i kontrollsystemet. Efter översynen av kontrollsystemet, som påbörjades i maj 2018 och avslutades i slutet av 2023, är nu förordning (EU) 2023/2842 (kontrollförordningen) i kraft.

Kontrollsystemet omfattar även förordning (EU) 2017/2403 om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor, som utgör en ram för att tillåta EU-fartyg att fiska i vatten utanför medlemsstaternas nationella jurisdiktion och fartyg från länder utanför EU att fiska i EU-vatten. Dessutom har EU utarbetat ett instrument för åtgärder mot olagligt, orapporterat och oreglerat fiske (IUU-fiske): IUU-förordningen, som syftar till att förhindra att produkter från IUU-fiske importeras till EU. Tillsammans utgör kontrollförordningen, IUU-förordningen och förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor ett mångsidigt kontrollpaket som omfattar medlemsstaternas ansvar i var och en av deras roller som flagg-, kust-, hamn- och marknadsstater.

År 2005 inrättade EU Europeiska fiskerikontrollbyrån (EFCA), baserad i Vigo (Spanien), som ska göra medlemsstaternas kontrollverksamhet mer samordnad. Genom förordning (EU) 2019/473 kodifierades bestämmelserna för hur EFCA skulle fungera.

RESULTAT

A. Kontrollförordningen

Kontrollförordningen är tillämplig på all verksamhet som berörs av fiskeripolitiken och som bedrivs i EU-vatten eller på medlemsstaternas territorium, eller av EU-fiskefartyg och EU-medborgare oavsett var de är verksamma. I förordningen fastställs villkoren för tillträde till vatten och resurser samt kontrollregler för alla fiskeriförvaltningsåtgärder, inbegripet utnyttjande av fiskemöjligheter, fiskeflottans kapacitet och saluföring av fiskeriprodukter. Den omfattar också övervakning av fiskeverksamhet och inspektioner samt, vid överträdelser, tillämpliga sanktioner. Några av de viktigaste kontrollreglerna, som nyligen har reviderats, beskrivs närmare nedan.

1. Tillgång till resurser och spårning

Alla EU-fiskefartyg ska ha en giltig fiskelicens. För verksamhet som omfattas av särskilda villkor ska fartygen också ha ett särskilt fisketillstånd. Alla fiskefartyg ska vara utrustade med en anordning som gör det möjligt att lokalisera och identifiera dem automatiskt genom ett satellitbaserat kontrollsystem för fartyg (VMS) eller ett landbaserat nätverk. Vissa fartyg för småskaligt kustfiske med en längd på mindre än 9 meter är dock tillfälligt undantagna till och med den 31 december 2029. EU-fiskefartyg med en längd över 15 meter ska också använda ett automatiskt identifieringssystem, som har utvecklats främst i sjösäkerhetssyfte. För fartyg med en längd över 18 meter med hög risk för bristande efterlevnad ska

medlemsstaterna säkerställa kontrollen av landningsskyldigheten med elektroniska fjärrövervakningssystem, inklusive kameror ombord.

2. Utnyttjande av fiskemöjligheter

Utnyttjandet av fiskemöjligheterna kontrolleras på grundval av en rad krav på registrering och deklaration av verksamhet och fångster. Befälhavare på alla fiskefartyg ska föra en elektronisk fiskeloggbook med uppgifter om fångster av varje art (fartyg med en längd på mindre än 12 meter ska föra en förenklad loggbok). De ska fylla i en landningsdeklaration och, om fångsterna flyttas från ett fartyg till ett annat, en omlastningsdeklaration, båda i elektroniskt format.

3. Fiskeflottans kapacitet

Medlemsstaterna ska se till att deras flottor inte överskrider den högsta nivå som fastställts för varje medlemsstat. De ansvarar därmed för att övervaka sina fartygs kapacitet och kontrollera att deras officiellt angivna dräktighet och maskinstyrka stämmer. Vissa stora fartyg med hög risk för bristande efterlevnad ska vara utrustade med anordningar som kontinuerligt övervakar maskinstyrkan.

4. Fritidsfiske

Kustmedlemsstater ska ha ett elektroniskt system för registrering och rapportering av fångster från fritidsfiske. Det är förbjudet att saluföra eller sälja sådana fångster.

5. Saluföring

Medlemsstaterna ska kontrollera saluföringen av fiskeri- och vattenbruksprodukter på sina territorier i alla led, från den första försäljningen till transport och detaljhandel. De ska säkerställa att färska och frysta produkter är fullständigt digitalt spårbara med lämplig märkning genom hela produktionskedjan. Efter 2029 ska även bearbetade produkter vara digitalt spårbara.

6. Övervakning

Medlemsstaterna ska se till att fiskeverksamheten i deras vatten övervakas med hjälp av direkta observationer av inspektionsfartyg eller flygplan och fjärrdetektering genom analys av VMS-data. De ska ha inspektörer som genomför inspektioner till havs, i hamnar, under transporter, i beredningsanläggningar och vid saluföring av fiskprodukter. Inspektörerna ska särskilt kontrollera att fångsterna, fiskeredskapen och fartygens motorer är lagliga och att alla erforderliga dokument och deklarationer är korrekta.

7. Sanktioner

När överträdelser har konstaterats ska medlemsstaterna se till att lämpliga sanktioner tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande, och ska bestå av administrativa åtgärder och/eller straffrättsliga förfaranden. Vissa verksamheter definieras som allvarliga överträdelser i alla medlemsstater. Ett pricksystem tillämpas, där innehavaren/befälhavaren på ett fiskefartyg som har begått en allvarlig överträdelse tilldelas straffpoäng, vilket kan leda till att fiskelicensen dras in tillfälligt och i sista hand återkallas.

B. Hållbar förvaltning av externa fiskeflottor

EU-fartyg som fiskar i vatten utanför medlemsstaternas jurisdiktion och fartyg från länder utanför EU som fiskar i EU-vatten omfattas av ett särskilt tillståndsförfarande. Systemet för utfärdande och förvaltning av fisketillstånd, som tidigare definierades i förordning (EG) nr 1006/2008 (fisketillståndsförordningen), reviderades genom förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor.

Förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor har förbättrat övervakningen av och insynen i EU:s externa fiskeflotta, på grundval av principen att alla fartyg som fiskar utanför EU:s vatten ska ha tillstånd och övervakas av sin flaggmedlemsstat oavsett på vilket område och inom vilka ramar de bedriver fiske. Genom förordningen utvidgades tillståndssystemets tillämpningsområde till att omfatta metoder såsom privata avtal mellan EU-företag och länder utanför EU, befraktning av EU-fiskefartyg och fartyg som åter tas upp i registret över unionens fiskeflotta efter att ha bedrivit fiske under tredjelands flagg (omflaggning). Medlemsstaterna ska ge fiskefartyg tillstånd på grundval av gemensamma kriterier, kompletterade med särskilda villkor beroende på vilken typ av tillstånd det rör sig om. Genom förordningen om hållbar förvaltning av externa fiskeflottor gjordes en del av det elektroniska registret över fisketillstånd tillgänglig för allmänheten, så att det går att se vem som fiskar efter vad och var.

C. IUU-fiske

IUU-fiske är allmänt erkänt som ett allvarligt miljömässigt, ekonomiskt och socialt problem. Som en reaktion på detta globala problem utarbetade EU IUU-förordningen, som fortfarande är en milstolpe för fiskerilagstiftningen i hela världen. IUU-förordningen trädde i kraft i januari 2010 och kompletterades av kommissionens förordning (EG) nr 1010/2009, som innehåller närmare detaljer om dess genomförande. Den gäller alla fartyg som fiskar efter fisk för EU-marknaden och alla EU-invånare som bedriver fiskeverksamhet. Avsikten är dock inte att ersätta flaggstaternas primära ansvar för att disciplinera sina fartyg, eller kuststaternas ansvar för att övervaka sina vatten. Förordningen ingriper endast om dessa två mekanismer inte fungerar och om allvarliga överträdelser inte bestraffas av vare sig flaggstaten eller kuststaten.

Huvudmålet med IUU-förordningen är att förebygga, motverka och undanröja importen av produkter från IUU-fiske till EU. Dess nyckelkomponenter är därför marknadsrelaterade åtgärder: ett fångstcertifieringssystem, avsett att endast tillåta fisk som certifierats som laglig att komma in på EU-marknaden, och ett svartlistningsförfarande för länder utanför EU som anses vara icke-samarbetsvilliga, vilket kan leda till handelsbegränsande åtgärder. Dessa nyckelkomponenter åtföljs av en rad hamnstatsåtgärder och bestämmelser om regelbundet offentliggörande av en förteckning över IUU-fartyg samt ett förfarande för att bestraffa EU-aktörer som bedriver eller stöder IUU-verksamhet var som helst i världen, oavsett under vilken flagg.

D. Europeiska fiskerikontrollbyrån

Europeiska fiskerikontrollbyrån (EFCA), som inrättades 2005 och vars verksamhet har varit igång sedan 2007, har förbättrat verkställandet och samordningen genom

att sammanföra EU:s och medlemsstaternas resurser för kontroll, inspektion och övervakning av fiskeverksamheten, i första hand med hjälp av planer för gemensamt utnyttjande. Kontrollförordningen tilldelade EFCA nya befogenheter för att göra byrån mer effektiv. EFCA:s verksamhet finansieras av följande tre källor: EU:s budget, ersättning för tjänster till medlemsstaterna samt intäkter från publikationer, utbildning och andra tjänster som byrån erbjuder.

EFCA:s uppdrag fastställs i förordning (EU) 2019/473. EFCA ska bland annat samarbeta med Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska sjösäkerhetsbyrån, inom ramen för deras respektive uppdrag, i syfte att effektivisera kustbevakningsuppgifter såsom sjösäkerhet, sjöfartsskydd, sök- och räddningsinsatser, gränskontroll, fiskerikontroll, allmän brottsbekämpning och miljöskydd. Europeiska sjösäkerhetsbyrån tillhandahåller den europeiska gräns- och kustbevakningen och EFCA integrerade sjöfartstjänster på grundval av fartygsrapporteringsystem och andra övervakningssystem. Dessa informationstjänster inbegriper tjänster för att upptäcka, identifiera och spåra fartyg samt övervaka avreseorter och upptäcka avvikelser, vilket underlättar upptäckten av IUU-fiske.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Europaparlamentet är efter antagandet av Lissabonfördraget medlagstiftare inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och spelar en viktig roll i revideringen av fiskerikontrollsystemet. Parlamentet granskar även EFCA:s årsrapport och beviljar ansvarsfrihet för dess budget.

Parlamentet granskar kontrollåtgärder, eftersom ett effektivt och icke diskriminerande genomförande av reglerna är en av den gemensamma fiskeripolitikens grundpelare. I detta sammanhang bidrog parlamentet till den process som ledde fram till kommissionens förslag om revidering av kontrollförordningen med

- sin [resolution av den 25 oktober 2016 Hur fiskerikontrollerna i Europa kan göras enhetliga](#),
- sin [resolution av den 30 maj 2018 om genomförande av kontrollåtgärder för fastställande av fiskeriprodukters överensstämmelse med kriterier för tillträde till EU-marknaden](#),
- nya utredningar för fiskeriutskottets räkning om utvecklingen av kontrollmetoder, bland annat studien [Implementation of the current EU fisheries control system by Member States \(2014-19\)](#) (inte översatt till svenska) och en workshop i tre delar om elektronisk teknik för fiske: [system för överförda positionsdata](#), [elektroniska övervakningssystem](#) och [system anpassade för småskaliga fartyg](#).

Irina Popescu
04/2024